

KOMPLEMENTER ORVOSLÁS 10.

ELEKTRO-AKUPUNKTÚRA - EA - DIAGNOSZTIKA ÉS TERÁPIA

Dr. Csiszár Róbert

A Magyar Tudományos Akadémia Orvosi Bizottságának 1998-as állásfoglalása szerint a hagyományos kínai orvoslás, az akupunktúra és az azt terápiásan alkalmazó és vizsgáló egyéb eljárások a természetgyógyászati diszciplínák 1. csoportjába, vagyis a tudományosan bizonyított és hivatalosan elfogadott kategóriába tartoznak. Az elektroakupunktúrás technika az élő szervezet elektromos potenciálját mérve nyújt segítséget az orvosnak a megfelelő diagnózis felállításában és a terápiában. A különféle EA-technikák megnevezése a feltalálók nevéhez, illetve a műszereket előállító cégek nevéhez kapcsolódik. Például, *EAV: Voll-szerinti elektroakupunktúra*, *BFD: bioelektromos funkcionális diagnosztika (Schmidt)*, *IDG: impulzus dermográfia*, *ETD: energiapont-diagnózis (Mandel)*, *NBD: neo-bioelektromos diagnózis és terápia (Schramm)*, *MORA: (Morell és Rasche) stb.*

7.1 MEGHATÁROZÁS

A elektroakupunktúrás technikák (EAT) során meghatározott ingerhatásoknak teszik ki a testfelszín bizonyos pontjait. Az ingerek alkalmazása után a szervezet különböző - az adott személyre jellemző - bioenergetikai paraméterei (hőmérséklet, bőrellenállás, elektromos erőtér stb.) megváltoznak. Az ingerhatások lehetnek mechanikusak (akupresszúra, akupunktúra), elektromos, elektromágneses és egyéb taktilis ingerek. A meghatározott ingerekre adott válasz alapján következtetni lehet az elváltozások jellegére. Mérhető

- az energia eloszlás a mérés időpontjában,
- az adott szervezet energia szabályzó képessége,
- az adott szervezet egyes részeinek, szerveinek energetikai, funkcionális állapota.

Ezek az eljárások energetikai megközelítésben szemlélik a szervezetet, és ezzel egy új diagnosztikai lehetőséget nyújtanak az orvoslás számára, egyben alapját képezik az ún. funkcionális orvoslásnak (*Voll, Morell, Schimmel, Pischinger* után).

7.2 A BETEGSÉGEK KIALAKULÁSÁNAK SZAKASZAI

- genetikai fázis - bizonyos betegségekre való hajlam, tünetek nincsenek,
- preklinikai fázis - sokrétű stresszhatások (időjárás, táplálkozás, környezeti ártalmak stb.) a hagyományos orvosi szemlélet szerinti tünetek nélkül,
- tünetek megjelenése - kevés klinikai adat, alkalmi visszafejlődő fájdalmak, átmeneti funkcionális zavarok jellemzik,
- morfológiai fázis - különböző fokban kialakult, klinikailag igazolt tünetekkel,
- szimptomák együttes megjelenése, morfológiai elváltozásokkal.

A hagyományos orvosi diagnosztikai módszerek a morfológiai betegségfázisokból indulnak ki. A funkcionális orvoslás - az energetikai potenciálváltozások mérése révén - a klinikai fázist megelőzően is képes kimutatni bizonyos elváltozásokat, szubklinikai, a manifeszt tünetek megjelenése előtti időszakban. A morfológiai és a funkcionális orvoslás egyetért abban, hogy a külső vagy belső ingerek által kiváltott energetikai szabályzó folyamatok elindíthatják a szervezetben végbemenő funkcionális energetikai rendellenességeket, vagy elérvén a klinikai fázist, a háttérben lévő energetikai károsodásra is utalhatnak. A biofizikai változások minden esetben megelőzik a szervezet kémiai úton mérhető változásainak paramétereit.

7.3 AZ EAV TÖRTÉNETE

Niboyet francia kutató 1946-ban tapasztalta először, hogy az akupunktúra pontok elektromos ellenállása nagyságrendekkel kisebb, mint a környező bőrfelületé. A pontok mérési értéke azok aktivitásával változik.

Yoshio Nakatani japán neurológus bizonyította, hogy a hagyományos akupunktúras csatornahálózat bőrpontjai - a csökkent elektromos ellenállás szempontjából is - hálózatba szerveződnek. A pontokat Ryodoten-nek (hiperelektromos vezetőpont) nevezte el. Az 1950-es években szerkesztette meg a Ryodoraku elnevezésű műszert, mellyel a mérések kontrollálható és ismételhető eredményt adtak. Bebizonyította a korábban már **Szent-Györgyi** által feltételezett elektromos félvezető rendszer létét és egy olyan hálózati rendszert, melynek működésében lényeges szerepet játszik a sejt közötti állomány ionkoncentrációja, vezetőképessége és elektromos paraméterei.

Reinhold Voll plochingeni orvos (1909 - 1989), az ötvenes-hatvanas években munkatársaival (**Werner - Kraiss - Fritz**) létrehozta először az ún. diatherakupunteur készüléket, majd az ún. Dermatron-t (**Hartie - Pitterling**). Több, mint négyezer betegen végzett kísérletsorozatának eredményeként bizonyította az akupunktúras pontok és a csatornahálózat meglétét, a pontok elektromos tulajdonságainak különbözőségét a környező bőrfelületektől, és új energetikai csatornákat fedezett fel. Kutatásaival hidat vert a keleti és a nyugati medicina eltérő diagnosztikai és terápiás módszerei között.

Voll és munkacsoportja fedezte fel azt a jelenséget is, hogy ha a páciens és a mérőműszer alkotta mérőkörbe valamilyen gyógyszer tartalmazó kémcsövet helyezünk, a mért értékek megváltoznak. Ez volt az alapja a későbbi gyógyszer-, nozóda- (olyan, többnyire homeopátiás készítmény, mely a megbetegedett szövetek vagy testváladékok sejtalkotóit tartalmazza), homeopátiás szer teszteléseknek.

Morell (1977): ha az élő szervezet részéről az ugyanazon áramkörbe kapcsolt gyógyszer válaszreakciót vált ki, ez csak úgy lehetséges, ha maga az anyag is önálló elektromos rezgésekkel rendelkezik, és sugárzás/hullámok kibocsátására képes. Az élő szervezet harmonikus saját rezgéseit felerősítve és a szervezetbe visszavezetve gyógyító hatásúak.

A mérési módszerek napjainkra tovább finomodtak, a mV/ μ A-es tartomány megbízhatóan mérhetővé, összehasonlíthatóvá és reprodukálhatóvá vált.

7.4 AZ EAT ELMÉLETI ÖSSZEFOGLALÁSA

- Az elektromágneses (EM) rezgések/hullámok tükrözik a szervezet aktuális biokémiai állapotát,
- minden élő szervezet elektromos és mágneses mezővel rendelkezik,
- az elektromágneses rezgések irányítják az anyagcserét, a növekedést, a hormonháztartást, a fájdalomérzet létrejöttét stb.,
- az EM-hullámok a biokémiai folyamatok irányítói is,
- az információátvitel elektromágneses hullámok útján történik,
- az információátvitel gyorsabb, mint az idegi-hormonális irányítás,
- az EM-hullámok alaphelyszíne a kötőszöveti struktúra, a RES (reticulo-endotheliális rendszer) - a *Pischinger-féle mesenchymális struktúra*,
- a RES állandó értékei: 37°C, pH 7,2 - 7,4, ~0,9 mV szöveti feszültség,
- az EM-hullámok energiaszintje a testfelszíni pontokon mérhető,
- az egyes pontok, energiacsatornák energiaszintje változó, de van normálérték, az ettől való eltérés diagnosztikus értékű,
- a szervek, szervrendszerek alul-, túl- és blokkolt működése diagnosztizálható,
- az elektromágneses rendszer önszabályzó rendszer,

- a szervezet számára harmonikus összetevők (H -fiziológiás) és a diszharmonikus faktorok (DH - káros anyag, alul-, túlműködés, pangás, blokk) folyamatosan mérhetők,
- megfelelő stimulálással a szervezet öngyógyító erői mobilizálhatók,
- az elektromágneses jel galvanikus szétkapcsolása után a hullámjelet 180o-kal elfordítva és felerősítve terápiás hatás érhető el,
- az alulműködések esetén magas potenciálértékkel, a túlműködések esetén alacsony potenciálértékkel történik a kezelés,
- az energiaszint szabályozható, és gyógyszer-információ vihető be a beteg szervezetbe,
- ez energetikai pontok elektromosan, neurálterápiásan és homeopátiásan ingerelhetők,
- a homeopátiás gyógyszer hulláminformációja közvetlenül bejut a szervezetbe,
- a homeopátiás hulláminformáció rezgésereősége erősíthető és szűrhető, ezáltal magas és alacsony terápiás gyógyszerpotenciálok állíthatók elő,
- kiszűrhetők a szervezet számára káros anyagok, feltárhatók az allergiás kórképek és azok háttere, gyors anyag-, táplálék- és gyógyszerterhelés végezhető.

7.5 VOLL-FÉLE ELEKTROAKUPUNKTÚRA

A Voll-elektroakupunktúra (EAV) a meghatározott akupunktúrás pontokon történő ingeráram mérésen alapul. A vezetőképességet fizikailag meghatározott egységekben mérik, ez a vizsgált alrendszer (a szervezetben az illető akupunktúrás ponttal asszociált része) reakcióképességét fejezi ki, és a megfelelő szerv működési állapotára enged következtetni.

A hagyományos kínai akupunktúra bőrpontjainak mérése során Voll a következőket ismerte fel:

- minden mérési pont saját elektromos potenciállal rendelkezik,
- a mérési pont centrumában a szövetek ellenállása alacsonyabb, mint a környező területeken,
- ha a mérési feszültség 135 - 2070 mV, és a mérőáram 5,50 - 11,25 μ A között van, akkor az ellenállásértékek 12 és 350 kW között mozognak,
- egészséges személynél a méréspontban folyó áram erőssége 9,1 μ A, feszültsége 870 - 890 mV, a Voll-típusú készülékeken ez a normálérték, a 0 - 100-ig terjedő skála középértéke: 50.
- A pontok mérése 8 - 10 μ A áramerősséggel és 1 Volt feszültséggel történik, nem a bőr direkt ellenállását, hanem az alkalmazott áram és a test saját áramának feszültségkülönbségét mérik. Az akupunktúrás pont a bőrhöz viszonyítva negatív töltésű.
- Amikor a mérőelektróda a bőrponttal érintkezésbe kerül (meghatározott nyomóerejű elektródát alkalmaznak, 500 - 600 g), a mutató a 100-as osztás felé lendül ki, majd az áram által kiváltott iontranszporttól függően megáll egy mérési értéknél.
- Az 50 és 60 skálaosztás közötti tartomány az ahhoz tartozó szervrendszer jó szabályozóképeségére utal,
- 50 alatti értéknél degeneratív folyamat gyanúja merül fel, és 60 feletti értékek a gyulladós, allergiás vagy toxikus szöveti elváltozásokat jelzik.
- Ha a mutató a mérés során, néhány másodpercen belül elmozdul egy alacsonyabb érték felé és ott stabilizálódik, ezt mutatóesésnek nevezzük, és fontos diagnosztikai következtetésekre ad lehetőséget (lásd táblázat). A mutatóesés általában a maximális érték elérése után 1 - 3 másodpercen belül lép fel.
- A lassan maximumra beálló mérési érték a szerv energetikai kimerültségét, funkcionális elégtelenségét jelzi.

7.6 EAV VÉGPONT-DIAGNOSZTIKA ÉS TERÁPIA

A Voll-féle diagnosztika részletes anamnézissel és a meglévő leletek értékelésével kezdődik, ezután kerül sor az első áttekintő mérésre, melynek során a szervezet összes alrendszerét, szervrendszerét,

csatornahálózatát a diagnosztikus pontokra helyezett elektróda segítségével megméri. A mért eredményeket adatlapon, újabb készülékeknél komputeres program segítségével rögzítik. A második méréssorozat már csak a kóros értékeket kontrollálja. Ezután kerül sor a homeopatikusan készült gyógyszereket, toxinokat, egyéb anyagokat tartalmazó ampullák bemérésére. Az alapkészülékeken az ampullákat egyenként - a kézelektrod áramkörében elhelyezett - fémtartóba helyezik. Ezzel a módszerrel azokat a készítményeket keresik, melyek a kóros mért értékeket stabil, 50 - 60 közötti értékre korrigálják.

Tesztelhetők a betegségeket kiváltó káros anyagok, a károsanyag-terheléssel szembeni gyógyszerek (allopátiások és homeopátiások egyaránt), gyógynövények, allergének, a környezeti ártalom szerei stb. (EAV tesztpulla alapkészletek pl. Staufen Pharma, Wala Eckwalden).

Az akut betegségek rövidebb tesztelési időt igényelnek, de a krónikus betegségeknél az első vizsgálati idő 30 - 60 perc is lehet. Az újabb generációs diagnosztikai készülékeket számítógépes adattár támogatja, mely az egyes anyagok EM alaprezgéseit tartalmazza.

Voll a terápiásan alkalmazott EA-t mesenchyma aktivációnak nevezte, és nagy hangsúlyt fektetett az energetikai blokádra és a gócdiagnosztikára (Voll-nak a fogászattal kapcsolatos főbb megállapításait lásd 7.8).

A terápiában alkalmazott ún. négyszögimpulzusok pozitív vagy negatív jel alakúak, így felépítő (energetikai feltöltő), kiegyensúlyozó (harmonizáló) és leépítő (energetikai szétosztató) hatásúak. A hatás csak akkor következik be, ha azt az adott struktúra saját frekvenciáján végezzük, a szervek és szervrendszerek saját rezgése az 1 és 10 Hz közötti tartomány.

A legfontosabb diagnosztikai és terápiás pontok a kéz és a láb ujjain, a körömszögletek melletti akupunktúra-végpontok, innen a végpont-diagnosztika megnevezés. A Voll által felfedezett *nyolc funkcionális csatorna* végpontjai is itt helyezkednek el.

7.7 AZ EAV-T KIEGÉSZÍTŐ ELJÁRÁSOK

- Diagnosztikai módszerek - a gyógyszermegfelelés vizsgálata jelenleg semmilyen más elektromos mérési módszerrel nem végezhető el. A góckeresés esetében kiegészítő lehetőségek: *röntgen, szcintigráfia, komputertomográfia, neuráalterápiás diagnosztika, termográfia*. Allergénkeresés során: epikután - intrakután teszt, RAST (specifikus IgE antitest-meghatározás). Toxindiagnosztikára laboratóriumokban csak ritkán van mód.
- Homeopátia - az EAV kiegészítője és viszont, gócok, toxinterhelések, allergiák, intoleranciák (pl. fogászati anyagokkal szemben) a homeopátiás terápia számára akadályt jelentenek. Ezek a területeken mindkét módszer egymással kiegészíthető, ugyanakkor az EAV lehetővé teszi a homeopátia számára a korrekt hatóanyag és potenciál (hígítási érték) meghatározását.
- Akupunktúra - a hagyományos akupunktúras ismeretek előnyt jelentenek az EAV-ot alkalmazó orvos számára, ugyanakkor az általános és specifikus (pl. célzott gócszanálás, allergén meghatározás és -kiküszöbölés) EAV-kezelések kiegészíthetik a tűkezelést.
- Biorezonancia-terápia - a tesztelés területén az EAV kiegészítője lehet.

7.8 VOLL FOGÁSZATTAL KAPCSOLATOS FONTOSABB MEGÁLLAPÍTÁSAI

Voll és munkatársai a közel húsz évig tartó vizsgálatsorozatuk során kiemelt figyelmet szenteltek a fogászat területének. Voll írásaiiban több fejezet is foglalkozik a szájüregi problémákkal.

A szájüregi akupunktúras pontok felfedezése e mérési sorozat egyik eredménye. (**Gleditsch** az 1970-es évek végén állította rendszerbe ezeket az eredményeket *Mundakupunktur* című könyvében, lásd: *Komplementer orvoslás, 4. Orálakupunktúra.*)

Véleménye szerint a szájüregi folyamatok és a szájüregbe a fogorvosi tevékenység során bekerülő idegen anyagok befolyásolják a szervezet energetikai viszonyait és funkcióit. Az akupunktúras csatornahálózat minden funkciók köre átfut a szájüreg területén, vagy közvetlenül ad le kapcsolódási

ágakat. A szervezet egyéb problémáinak hátterében gyakran az itt lévő krónikus terhelések következtében kialakuló energetikai blokk áll. Főbb kijelentései:

- a fogászat területe a medicina központi része
- a fogak az összes belső szervvel kapcsolatban állnak
- minden hibás gyökértömés energetikai blokknak tekinthető
- a gyökértömések negatív hatása 3 - 5 év lappangás után jelentkezik
- helyreállító terápia nem lehetséges a fogak állapotának figyelembevétele nélkül
- a foggócok és zavarómezők legtöbbször fájdalommentesek
- minden elhalt fog később góccá válhat
- az orvoslás fő problémája a bélrendszer működési zavarai, az emésztőrendszer a szájjal kezdődik
- a meridián kezelésnél azt a szervet kell harmonizálni, amelyik a foggal kapcsolatban van
- mindig tudjuk, hogy a kezelendő fog melyik szervvel van kapcsolatban
- a fogászati anyagok, és különösen az amalgám, megterhelik az egész szervezetet.

7.9 A RYODORAKU DIAGNOSZTIKA ÉS TERÁPIA

Nakatani japán neurológus a klasszikus akupunktúrás pontok elektromos mérésére és kezelésére dolgozta ki rendszerét, amely hasonló a Voll-módszerhez, de saját pontszámozási rendszert alkalmaz. A terápia célja a vegetatív idegrendszeri egyensúly visszaállítása. Nakatani az autonóm idegrendszeri egyensúly felborulását tekintette a betegségek legfőbb kiváltó okának.

A kezelés történhet elektro-akupunktúrával, azaz szúrás nélkül, és a beszűrt tűre helyezett elektródákkal is. Az elektro-stimulációs terápia veszélytelen és fájdalommentes, a terápiás protokoll segítségével pontosan meghatározható az erősítő/tonizáló és a diszpergáló/szedáló hatás.

A mai készülékek számítógépes háttérrel rendelkeznek, kontrollálható a betegen végzett terápiák sikeressége, a különböző szervek, szervrendszerek aktivitási alapszintjének változása. Figyelmeztet a betegségek későbbi kialakulásának lehetőségeire, az időszakos ellenőrző vizsgálatokkal pedig a prevenciót szolgálja.

7.10 AZ ELEKTROTÉRÁPIÁS KEZELÉSEK JAVALLATAI

- allergia,
- pre- és posztoperatív kezelések, sérülések,
- fájdalomszindrómák, idegfájdalmak, migrén, daganatos fájdalmak,
- krónikus degeneratív betegségek,
- reumás betegségek,
- immungyengeség,
- légúti betegségek (pl. asztma, bronchitis),
- gyomor- és bélbetegségek (pl. gastritis, colitis, ulcus, pancreatitis),
- szív- és keringési betegségek,
- a nyirokrendszer akut és krónikus betegségei,
- nőgyógyászati betegségek (pl. emlő- és ovariális cysták),
- urogenitális betegségek (pl. nephritis, cystitis),
- hegekől eredő zavaró mezők,
- idegrendszeri és alvászavarok,
- toxikus terhelések - méregtelenítés.

7.11 ELLENJAVALLATAI

- Terhesség,
- a szív ritmus- és vezetési zavarai,
- pacemaker.

7.12 KOMBINÁCIÓS LEHETŐSÉGEK

A komplementer orvoslás egyéb diagnosztikai és terápiás módszereit kiegészítik és a mérési paraméterek révén számszerűsítik. A komputeres háttértámogatás miatt az utóbbi években rohamosan terjednek a hagyományos orvoslásban. Itt elsősorban az előzetes diagnosztika kiegészítésére, a krónikus betegségek háttér-okainak kivizsgálására és az alapharmonizációs programokkal való kezelésre használják.

7.13 VOLL-TÍPUSÚ KÉSZÜLÉKEK

A Voll-módszerrel dolgozó orvosok ma már több tízezer tesztampulla közül válogathatnak. Ennek a hatalmas anyagmennyiségnek a mindennapi praxisban való alkalmazása a tesztanyagok elektromágneses spektrumának digitális rögzítésével vált lehetővé. A korábbi eljárások az analóg spektrumtárolást alkalmazzák. A szűkebb diagnosztikai és terápiás célra (pl. fogászat) a hagyományos teszt-, anyag- és gyógyszerampullák elegendők. A legelterjedtebb készülékek (a felsoroltak Magyarországon ORKI-engedéllyel rendelkeznek):

MORA készülékcsalád: A Performance végpont-analizáló készülék, diagnosztikus szoftvertámogatással összekapcsolható a Super Bipolár készülékkel. A Century mikroprocesszorral vezérelt készülék háromféle méréstechnika, elektronikus mérésérték-kontroll, szoftver specifikus, de PC nélkül is vezérelhető.

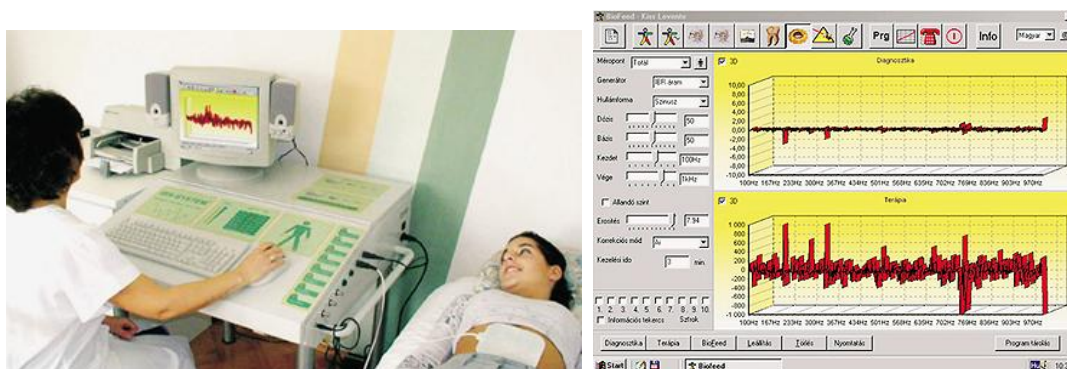

A **Super Bipolar** 2 csatornás, allergia, geopatikus, gyógyszereszt, fogászati mérőprogram (feszültség- és áramerősség-mérés, automatikus polaritás felismerés, góckimutatás), interface adatbank több, mint 20 000 anyaginformáció (2000 anyag D3 - D400 potenciálban - 2. ábra). A MORA készülékekkel a legjobb terápiás eredmények az allergiák, az étel- és környezeti toxinok, a fogászati anyagokkal szembeni intolerancia, a funkcionális cardiovascularis betegségek, az akut és krónikus fájdalmak, a gyulladásos állapotok, az anyagcsere-betegségek és pszichoszomatikus kórképek területén tapasztalhatók.

Bicom: egyesíti az EAV szervtesztelés és terápia előnyös tulajdonságait, különösen kiemelkedő a hatásossága az allergológia, a reumatológia és az immunológia területén.

VEGA készülékcsalád: alaprendszerből, valamint kiegészítő modulokból álló komputeres rendszer funkcionális elektroakupunktúras tesztelésre, gyógyszeresztelésre, szegmens-elektrogram készítésére, adaptációs szintek mérésére és regulációs terápiára alkalmazható (Vega Som, Expert, SEG, VDS). Indikációk: energetikai állapot, reakcióképesség, ellenálló képesség felmérése, szervek és szervrendszerek állapotfelmérése, allergiateszt, allopatíás és homeopatiás gyógyszereszt, akut és krónikus állapotok nyomon követése, terápiás hatásvizsgálat, prevenció és prognózis.

IBR-SYSTEM: magyar fejlesztésű komputeres készülék, extrém kis intenzitású alacsony és középfrekvenciás hullámokkal dolgozik, az elektroterápiát visszavezérelt feedback irányítja. Az elektromos, mágneses vagy lézeres kezelés után ismételt spektrumanalízis készül.

A klinikai vizsgálatok eddigi eredményei szerint hatásosnak bizonyult a sérülések, zúzódások regenerációjának felgyorsításában, a perifériás idegsérülések regenerációjának gyorsításában, a kötőszöveti regenerációban, a vegetatív idegrendszeri működés stabilizálásában, az allergiás kórképek kezelésében.

Cerebellum MMI: 12 csatornás készülék. Az automatikus mérés során öt perc alatt kb. 2000 anyaggal vizsgálható a páciens, valamint a szervezetének reakcióiból következtetni lehet az anyagcseréjét zavaró ágensekre (stresszorok). A funkcionális elektrodinamikai tesztelés pontosabb diagnózisra ad lehetőséget, mint a hagyományos EAV.

MORA RM - 10S: A fogorvosi rendelők alapkészüléke, felhasználható az amalgámtömések cseréjénél, energetikai kiegyensúlyozásra és stabilizálásra, specifikus mesenchymális méregtelenítésre és a beépítésre kerülő anyagok, valamint a homeopatiás és dráinszerek tesztelésére.

Jellemzői

- Rövid mérési idő,
- kiszűrhetők a szervezet számára káros anyagok,
- elektroakupunktúras mérés,
- energetikai állapotfelmérés,
- fogászati góc kimutatása,
- szájüregi potenciálmérés,
- amalgámtesztelés, nehézfém-terheltség kimutatása,
- anyagtesztelés (a már beépített vagy a felhasználásra kerülő anyagok terhelése, mérése),
- gyógyszerek és gyógyhatású anyagok tesztelése,
- EAV-kezelés és személyre szabott nehézfém-kivezetés.

Voll szerinti diagnosztika

Mutatóérték Patológiai következtetés mutatóesés függvényében

100 - 90	akut gyulladás -itis, allergia, toxikózis
88 - 82	részleges gyulladás
80 - 66	jelentős irritáció
65 - 52	fiziológiás határon belüli irritáció
50	ideális normergiás állapot
48 - 40	kezdődő degeneratív folyamat - osis
38 - 30	előrehaladó degeneratív folyamat, hegesedés
28 - 20	progresszív degeneráció
20 alatt	végstádiumban lévő degeneráció
10 alatt	ante finem (végstádium)

IRODALOM

1. Augustin M., Schmiedel V.: Praxisleitfaden Naturheilkunde. Springer, 1997, Berlin
2. Becker W.: Antihomotoxische Medizin in der Zahnheilkunde. Aurelia Verlag GmbH, 1994, Baden-Baden
3. Csiszár R.: Oralakupunktúra - Biológiai fogászat. Med-System, 1995, Budapest
4. Felsőfokú komplementer fogorvosképzés. Jegyzet - MOBOT, 2001. Budapest
5. Gleditsch, J.: Reflexzonen und Somatotopien. WBV Biologisch - Medizinische Verlagsgesellschaft MBH & CO KG, 1988
6. Hegyi G., Zolnay Zs.: Bevezetés a Dr. Voll-féle elektroakupunktúrába. Poligom, 1996, Székesfehérvár
7. König, G., Wancura, I.: Neue Chinesische Akupunktur. Maudrich Verlag, 1997, Wien - München - Bern
8. Kramer F.: Elektroakupunktur in der zahnärztlichen Praxis. Karl F. Haug, 1994, Verlag - Heidelberg
9. Petricek, E., Völkel, U.: Akupunktur in der zahnärztlichen Praxis. Hüthig Verlag - Heidelberg, 1998
10. Pischinger A.: Das System der Grundregulation. Karl F. Haug Verlag, 1975, Heidelberg
11. Rideg S.: Ryodoraku akupunktúra. Minel, 2002, Budapest
12. Rideg S.: Voll-féle elektroakupunktúra. Minel, 2002, Budapest
13. Sarkadi GmbH: A természetgyógyászat tankönyve I - II. (1. Magyar kiadás), 1992
14. Schimmel, Klaus, Christof.: Lehrbuch der Naturheilverf. Stuttgart, Hippocr. Verlag, 1990.
15. Természetes gyógymódok - Komplementer medicina. Főszerk: Dr. Hegyi Gabriella, K.u.K. Kiadó, 1999, Budapest
16. Természetgyógyászati alapismeretek. Jegyzet, Népjóléti Képzési Központ, 1998, Salgótarján

17. Voll, R.: Wechselbeziehungen von odontogenen und lymphogenen Herden zu Organen, Störfeldern und Gewebssystemen. Uelzen: ML - Verlag, 1977
18. Voll, R.: Tabellen über energetische Wechselbeziehungen von Odontonen zu Organen und Gewebssystemen. Uelzen: ML - Verlag, 1977